

Nro. 19.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

*Költ Bétsben Mártziusnak 5-ik napján 1799-ik
esztendőben.*

*Virtus et in hoste laudanda est ,
az az :*

Az ellenségben is meg kell a' virtust betsülni.

Egy Párisi szegény Özvegynek 8. esztendős fiatskája kivanván az éhséggel és terhes nyava-lyákkal küzködő szülőjén segíteni, egy parokafőnökéhez futott, igen szép haját fejéről le vágatta, és az azért nyert 12 liverrel ismét haza ment, de szerentsétlenségere be nem tellyesíthette kedves kötelességet, mivel az alatt, míg ő a' parokásnál mulatott, az édes anyja e' világból ki múlt.

Egy *Mazeas* nevű Párisi öreg hires Tudós, és vólt *Matheseos* Professor, meg folytatván előbbi kenyerétől, tsak nem éhelhalásra jutott. Régi

és hűséges inasa instantziát irátván egy prókátor által, azt a' belső dolgokra ügyelő Ministernek benyújtotta, 's hathatoflan eieibe terjesztette kedves urának a' tudományokban tett nagy érdemeit. Más nap 600 liverre való assignatiót kapott *Mazeas*, és az alatt, míg az inasa ezen pénzt a' Nemzeti kasszánál ki vette volna, fát, kaffét, nádmezet, gyertyát 's több eféle dolgokat küldött nékie a' minister. Inasának haza lett menetele után egy kenyér sütő és egy mézárós is még jelentenek a' nevezett öreg Tudosnál, és tudtára adták, hogy hólta napjáig annyi kenyéret és húst főgnának nékie szolgáltatni, a' mennyire szüksége lenne. — *Nem minden nagy talentomi mellett szükségre jutott Tudosnak vagyon ezen szerentséje.*

Francia Respublika

A' *Turinból* Párisba küldetett deputatusok, sok izben sürgették már a' Piemonti Herczagségnek Fr. Respublikával való egyesítetését; de még eddig semmi kívánatos választ nem vehettek a' Directoriumtól, olly conjuncturában lévén mostan az Európai Hatalmasságok egymással, a' melly miatt illy nagy következésű lépést tenni nem volna bátorságos.

A' *Párisban* lévő Helvétus követek nagyon bátran viselik magokat, és Republicanusi hangon kezdenek a' Fr. Kormányzékkel beszélni. — Hogy még eddig ki nem lehetett Helvécziában a' 18000 recrutát allítani, azt a' Frantzia Directorium által igirtetett költség nem lételének tulajdonittyák, 's világosan ki mondtak hogy az ő szegénységre jutott Hazájoknak lehetetlen leszen a' kívánt contributionnak még hátra lévő részét ki fizetni; e' melten erősen sürgetik a' Commercialis traktának tökéletellégre való vitetését, és a' Helvécziái Respublika jövődöbeli határjainak megállitását. — Egy szóval, minden új forma Respublikák közt

leg több tekintetet kíván a' Helvécziai Köz-Társaság magának szerezni.

Azokra a' Frantzia polgárokra nézve, a' kik a' külföldi Statusokban közönséges hivatalokat viselnek, azt végzette a' Directorium, hogy azok Fr. polgároknak ne esmértessenek, és hogy a' közbátorságra és tsendelségre ügyelő minifter adja arról való értelmet, hogy az illyetén személyeket az Emigránsok laistromába kellesek e' bé irni, a' vagy nem?

Mennél inkább közelget a' Nemzeti Képviselők' választatásoknak ideje, annal nagyobb mozgásban vagynak az egymás ellen törekedő felek; hanem a' Kormányzék is annal szemesebben vigyáz rajok. — Mindenütt sok papok, rojalistak, és anarchistak fogattatnak el. — Egy közönséges Párisi Zsurnál ekként szól ezen tárgyról: „A' két egymással ellenkező felekezetek, *ugymond*, a' melyeket, mint meg annyi kigyókat maga kebelében táplál Fr. Ország, már is tsufznak, másznak, süvöltöznek, 's fenyegetődznek, és mindenik több 's kevesebb okossággal azon iparkodik, hogy maga pártjára vonhassa a' választó gyülekezeteiket. — Hogyhogy lehetne a' jó polgároknak, a' kik azon részekre hajlottakkal, avagy factionistákkal egyet nem értenek, az el múlt dolgokról el felejtkezni, és mély álmaikban meg maradni, 's azon gonosztévőknek, a' kik éjjel nappal mozdulásban vagynak, a' gyözedelem piaczat által engedni, melly miatt ujobban azon fortélyosságokban kelle ne esnünk, a' mellyek a' *Fructidori* és *Floreali* törvények által el töröltettek (a' midön t. i. *Robespierre*, *Barthelemy*, *Pichegrü*, *Carnot*, 's több czimborás társaik meg buktattattak). — Kérjük és intyük kedves polgár társainkat, emlekezzenek meg arról, hogy az ő tsendességek, bóldogtágok, és talán egész lételek a' következő választástól fognak függeni; hogy bátor külömböző feltétellel legyenek is a' Rojalistak, és anarchisták; még is

mindazáltal meg egyeznek azon egy pontban, hogy a' mostani Kormányzékot fel forgassak, melylyen ha valami úton módon diadalmaskodhatnának, nints olly szörnyűségnek és kegyetlenségnek neme, a' mellyet gyakorlásba ne venne a' győzedelmeskedő fél s. a. t."

A' *Havrei* kikötő helyet olly szorossan be zárták a' Brittusok, hogy abból sem ki, sem abba be senki is nem mehet. Még a' halafzó hajókat is el rabollya az ellenfég.

Batava Respublika

A' felettebb kegyetlen hideg tél (igy szól egy 5-ik Februáriusi Hágai levél) annyival terhesebb nállunk, hogy 4 esztendőtol fogva minden kenyér keresés módja és kútfejei meg tsökkentek. Számos lakosok, a' kik ennekelötte a' hajos mesterség által taplalták magokat és familiájokat, most utólsó szükségre jutottak, a' szükölködöknek foksága tsak nem egészlen ki-üresítette a' szegények kasszaját, mellyre nézve kéntelenek az Előjarok házanként kéretni az alamisnát. — Illyetén alamizsna gyűjtögetés vólt Februarius 5-dikén *Harlemben*, és az ez eránt ki adott hirdetményben arra kötelezte magát a' Magistratus, hogy azon öszve gyűjtött summán a' leg szükségesebb eleségeket fog vétetni, 's azokat a' szükölködő szegények közt minden haladék nélkül ki fogja osztattatni.

A' Batáviai Respublika jövendőbeli hadi erejének organizatiója végett, következő planumot adott ki a' Directorium: 1). hogy annak 8 osztályaiban 8 fél brigádák kvártélyozzanak (Egy fél brigada 3000. főből áll.) — 2) Ezeken kívül 4. Batallion vadászok, ugyan annyi pattantyusok, és elegendő lovaság állitattassék fel. — 3). Minden Batava Respublikában született férjfi, 18. esztendőjének el töltése után fegyverével szolgályn ha-

zajának, ki vévén mindazáltal a' prédikátorokat és közönséges Tanítókat.

Olasz Ország.

Piemontban (Pedemontiumban), de kivált *Turinban* azon dolgozik a' népnek egy része, hogy azon Hercegség öszve kaptsoaltassék Fr. Országgal. A' Turini provisoria Kormányfőnek két tagja, és az oda való municipalitásnak előülője, 5-ik Februariusban a' *Börzsébe*, az az, a' Kereskedők gyűlés házába mevén, e' tárgyát az oda gyülekezett kereskedők eleikbe terjesztették, a' kik tsak nem mindnyájan jóvá hagyták azon feltételt, 's azt végzették, hogy minden kerületekbe és tartományokba Commissariusok küldetteffenek azon czélnak eszközlésére.

A' *Turini* provisoria Kormányfő is hathatósan abban foglalatoskodik, hogy az előbbi rendelesek el töröltesenek, 's egészlen új formába öntetteffen azon hercegség. A' tudományoknak reformatiójok végett a' Kir. által ki neveztetett Tanáts hivataljától meg folytatótt, a' Nemes ifjuság neveltetésére fel állitatott Collegium és az úgy nevezett Inquisitio el törültettek, azoknak jószágaik az ispotályoknak adattak, és egy nationalis Tanátsra bizattatott a' törvényes dolgoknak igazgattatása. — De koránt sem kell gondolni, hogy közönségeffen minden Piemonti lakosoknak tettzene ezen új alkotmány, sokkal többen találtaának olyanok, a' kik nemtsak titkon, hanem vilagosan is az előbbi uralkodás módját kívánnyák, 's nagyon zugolódnak a' szabadság és egyenlőség apostoli, a' Francziák ellen. Ez az oka, hogy *Grouchy* Generalis újobban meg tiltotta a' titkos fegyvereknek viseletét, és kémény büntetéffel fenyegeti azokat, a' kik ilyéten öldöklő szerszámokat titkon, vagy nyilván k észíteni mérészenek.

A' Cisalpina Respublikában még most sints a' hadi készületeknek és mozgásoknak vége, még most is sok Franczia és Cisalpinus seregek marhíroznak a' Nápoly Országban lévő Fr. ármádiához. — *Mantuának* környékén, nevezetessen *Gonzagában*, *Bozzoloban*, *Ostigliában*, *Roverében*, 's több szomszéd helységekben nagy zendülést okozott az ifjuságnak katona életre való erőltetése, mellynek le' tsendesítésére egynéhány Commissariusok, hadi nép, és ágyúk küldettek.

A' *Liguriai* (Genuai) Respublikának Directoriumja gazdagon meg vendéglette, a' Napolyból és Tunisból oda jutott Fr. követet *Lacombe St. Michel* polgárt, a' melly vendégségben minden ott lévő külföldi ministerek, Fr. Generalisok, és a' törvénytevő Testnek nevezetesebb tagjai jelen vóltanak. — A' *Turinból* 7-ik *Februáriusban* oda ment Fr. követ, polgár *Conturier* azt a' hirt vitte oda, t. i. *Genuába*, hogy Jan. 4-ikén a' Tunisi Bey is hadat izent a' Fr. Respublikának a' Fényes Porta parantsolatjából, és hogy a' *Tunisban* lévő Fr. kereskedőket rabságra küldötte.

A' *Luckában* lévő Fr. Generalis, polgár *Serrurier*, Februárius 4-ikén egészlen el törölte, a' Fr. Directorium parantsolatjából, azon Respublika előbbi igazgatasának formáját, és egy 5. tagból álló democraticum Directoriumot, 1. Generalis Titoknokot, 5 ministert, 's két Tanátsot, tudniillik egy 48 tagból álló *Nagy* = és egy 24 személyből álló *Öreg* Tanátsot állított abban fel. Egyfzersmind külömbkülömb helyeken a' szabadtság fáját is fel emeltette. — Minekutánna ezen reá bízott dolgot el végzette vólna, a' Directorium rendeléséből, az ármádiához fog menni, *Miollis* Generalisnak adván által *Luckában* a' commandót. *Februárius* 5-ikén *Salicetti* polgár is oda hagyta *Luckát*, 's *Szienába* ment.

A' Szardiniai Fels. Király és Királyné a' velek lévő Kir. familiával és udvari tselédekkel egye-

temben *Febr.* 11-ikén *Florentzia* városát oda hagyván *Livornóba* utaztak, a' honnan, mihelyt a' kedvező szél engedi, mingyárt hajokra ülnek, 's a' Szardiniai szigetbe mennek, a' hova meg is hivatattak Ő Felségek hiv jobbágyaiknak eleikbe küldött követjeik által.

Igaz dolog, hogy *Civita-Vechiát*, a' Római Statusnak nevezetes városát és kikötő helyét, vizsgálta vették a' Francziák; hanem, a' mint a' későbbi Római levelek hirdetik, ujobban zendülésben vagynak az ott lévő lakosok, és a' város kapuit bé zárván, semmi egyességben nem akarnak a' Római Respublikával lenni.

Hadi Környüállások.

Noha azzal fenyegetődztek a' Rastadi Congressuson lévő miniszterek, hogy ha az Orosz segítő seregeknek marsirozásokra nézve, 15. nap alatt egyenes választ nem vehetnek, azonnal által fognak a' Francia seregek a' Rénus jobb partyára jönni, 's el fogják az ellenségeskedést kezdeni: mindazáltal még 17-ik Februariusban sem az egyik, sem a' másik bé nem tellyesedett, 's talán ök is, tapasztalván az Európai Hatalmasságoknak nagy hadi készületeiket, alacsonyabb hangon fognak ezután beszélni.

Török Birodalom.

A' *Havas-Alföldi Vajdának*, *Bukarestben* *Februarius* 10-dikén költ, és azon tartománynak lakosihoz intézett hirdetményéből olvassuk, hogy a' *Widdini Basa Paswan Oglu* meg békellett már a' *Fényes Portával*, és hogy ő tellyes kegyelmet nyert vólna a' Nagy Úrtól. Ezen békének ereje mellett, maga a' nevezett *Basa* meg hagyatik a' *Widdini* tartománynak birtokában, és egyszersmind tudtára adatott az Oláh Ország lakossainak

az ő vigasztalásokra, hogy azon rendkívül való adó, a' mellyet eddig fizettek, nekik el engedtetett.

Az ennekelötte kereskedés végett Török Birodalomban le telepedett, de most vasra veretett Francziák *Konstantzinupolyba* küldettétvén igen sok nyomoruságot szenvedtek utjokban, a' télnek keménysége miatt, nem kevesen meg is hóltak közülök. — A' még hóltaknak testeiktől el vagatott fejeiket magoknak kellett az életben meg maradtaknak oda hurczolni, és már most az ágyúöntő műhelyben való dologra hajtattak.

Mennyire bosszonkodják a' Fényes Porta a' Francia Nemzetre, abból is ki tettzik, hogy nem csak ellene, hanem frigyesei ellen is hadat kíván indítani. Ezt mivelte a' Batava Respublika ellen is, mellynek *Konstantzinupolyban* lévő követjét tovább meg szenvedni nem akarván, 20-ik Januariusban illyetén foglalató jegyzést küldött hozzája: „Francia Országának mostani Kormányfője, *ugymond*, el felejtkezvén a' nemzetek törvényeiről, minden külömbiség nélkül meg támadja a' Hatalmasságokat, akár barátjai, akár ellenfégei legyenek azok nékie, és mind fegyvere, mind tsabitásai által mindenütt zürzavart indit, 's ugyan ezen ártalmas principium mellett Egyiptomot is elfoglaltatta, a' mellyet igen nehezen szenved a' Fényes Porta, mint olly tartományt, a' mellyet mint *Mekka* és *Medina* két szent városoknak kapuit nagyon tisztel.“

„Elöre jól tudta azt a' Fr. Kormányfő, hogy e' miatt véres hadakozás fogna a' Muzulmánok és Francziák közt támadni; még is mindazáltal el nem állott veszedelmes feltételétől, mikor ingyen gondólni sem lehetett volna, akkor támadta meg Egyiptomot, és mivel mindenütt zenebonát szokott indítani, ott is ezen végre intézte szán-

dékat és erejét. Mellyre nézve kéntelen volt a' Fényes Porta az erőszakot erőszakkal vissza tromfolni, 's hadat indítani a' Fr. Directorium ellen.,

„Igen régi barattya a' Hollandiai Respublika a' Fényes Portának, még eddig, sem az egyik, sem a' másik részről semmi homály bé nem bori totta e' két nemzetség közt való baratság egét és tagadhatatlan dolog az, hogy a' Hollandusok, a' kik nagy haszonnal kereskedtek az Ottomanusokkal, mig még szabadságban éltek, mindenkor igyekeztenek a' Fényes Porta kedvében lenni. De minek utánna két részre szakadtanak volna a' Belgák, mindketten által adták magokat a' Francziáknak, egyik rész önként, a' másik kéntelenségből. Franczia Ország, a' baratságnak és szoros alliancziának hamis szine alatt, minden jövedelmeitől és hadi erejétől még fosztotta Hollandiát, szabad tettzése szerént bánik azokkal, el pusztította azon ennek-előtte virágzott szép tartományt, és a' leg bódogtalanabb állapotba helyhezette azt. E' miatt minden szabadságát el vesztette Hollandia, és valamint Franczia Országának tartományai, úgy az is a' Franczia öt Director járma alá vettetett, és tsak nem egészlen ezen Kórmányszék jobbágyivá lettek a' Belgák.“

„Kétség kívül ezután is barattságba élni kívánna a' Fényes Porta a' Hollandiai Respublikával; de az eddig elő hordott okokból világosan ki tettik, hogy lehetetlen leszen a' Hollanduskövetnek tovább a' Fényes Portánál mulatni. Ezen okra nézve küldetett nékie a' jelenvaló Jegyzés, azon jelentés mellett, hogy 8. napok el forgása alatt tavozzék el ezen rezidentziából, és hogy a' Fényes Porta, 's Hollandiai Respublika közt volt régi baratság mingyárt meg fogújittatni, mihelyt a' Belgák a' Francziáktól el válnak, a' melly el válast Hollandiának mind haszna, mind méltosága kívánnya.,,

Helvétziai Respublika.

Egy igen gyökeres hirdetményt küldött a' *Luzerni* Directorium ezen újmódi Köz Társaság lakosihoz, a' mellyben a' házajokból ki költözött, hanem a' határok körül lappangó Helvétusok tsabitásainak el háritásokra serkengeti őket. Egyfzersmind arra kéri a' lakosokat, hogy a' jelenvaló, de majdan el enyésző viszontagságokat, békefésséges türéssel szenvedjék, és semmi erőszakkal ne illessék a' Fr. katonaságot. Maga részéről arra kötelezi magát a' Directorium, hogy tellyes tehetsége szerént igyekezni fog, a' lakosok vállaikon fekvő nagy teréht meg könnyebbiteni, 's meg rövidíteni. Ezen hirdetményének vége felé ekként nyilatkozattya ki magát a' Directorium: *Helvétusok!* Még zöld fűvében fojtsátok meg a' gonoszt, mivel könnyen nagy tüzet gerjeszthet a' kis szikra. — Semmi közép utat nem lehet gondolni, vagy velünk kelletik tinektek tartani, vagy bé hunyt szemmel rohannotok az el kerülhetetlen veszedelembe s. a. t. Ezen Helvétus emigransok közt nevenként neveztetnek *Steiger, Weisz, Rovera, Gróf Curten, Mérian* és *Burcard*.

Német Ország.

Szileziában 26000 vásznat szövő Takács székek számláltatnak, a' méllyek a' fonal fonókon kívül 40000 embert foglalatoskodtatnak. — Az eszten-dönként *Szileziában* szövött vászonnak az árrat könnyen lehet 15. millió forintra tenni, a' mellynek két harmad része külső Országokba hordatik. —

A' *Duna, Rajna, Ménus*, és több Német Országgi nagyobb 's apróbb folyóvizek környékeiről igen keserves panaszok hallattatnak a' viznek ki áradasa ellen. — Sok városok, 's apróbb helységek tele vagynak vízzel, és kéntelenek a' szegény la-

kósok hajlékaiknak tetején a' padláson lakni, 's onnan könyves szemekkel nézni barmaiknak és apróbb marhaikuak vízbe való fulladásokat. Sok folyovizek szomszédágában fekvő helységeken annyira fel toronyozott a' vízből ki tolatott jég, hogy allig lehetett közülnök a' házak fedelét látni, és senki sem mehetett a' házakba szorúlt embereknek segítségére. — Düsseldorfban, az úgy nevezett új váraft véletlenül meg lepte a' nagy árviz, és nemcsak sok magános hazakat el rontott, hanem még a' vár bástyáit is nagyon meg rongálta. Az egész váraft körül kerítette a' vastag jég és viz, a' kapuknál lévő hidakat szélllyel szaggatta, a' fáit el ragadta. *Duisburg* mellett olly nagy viz vólt, a' minémüre a' mostan élő emberek nem emlékeznek. Sok embert, barmot, 's egyéb állatot el ragadott magával. Sok helységeken éhel hóltak meg a' jég és viz által hajlékaikban záratott szerentsétlen lakosok. Svéviában, Bavariában, és a' Palatinatusi Val. Fejedelemségben hasonló veszély érdekllette a' Duna és Rénus folyó vizek mellett fekvő helysegeket. Ennekutánna meg több szerentsétlen történeteket fogunk hallani.

A' *IV. Károly* Császár aranyos bullájának, a' *Weszfáliai békeségnek*, és az 1779-ik esztendőben kötött *Tesséni egyefségnek* ereje szerént, *Maximilian Jósef* Biponti herczeg követte néhai *Károly Tódor* Palatinatusi Vál. Fejedelmet, mind ezen meltóságos hivatalyában, mind minden örökös birodalmainban. A' minthogy a' *Manhejmi* tudósítások szerént, minden ottan lévő dicasteriumok, a' Tanáts és az egész tiszti Kar meg esküktek Februarius 18-ikán Ő Herczegsége hivyégére. — Ezt miveltek Februarius 20-ik napján a' Baváriai herczegségnek polgári és hadi tisztviseelője is.

A' *Rastadi Congressusnak* körülállásairól még most is tsak annyit tudunk, mint tudunk ennekelőtte 14. náppal, az az, semmit sem.

Elegyes Dolgok.

Déli Amerikának, Bégákhoz tartozó gazdag tartományát, a' mint iratik, el foglalták az Anglusok, holott 50 millió font kaffét találtak, 's azt onnan Londonba küldötték. — Luzernben, Tigurumban, Baselben és Winterthurnban egynéhány tudós társaságok állottak öszve a' szép tudomány 's mesterségeknek előmenetelesítésére nézve. A' Helvécziái Respublikában minden vallásnak szabad gyakorlás engedtetett. — Namur várasa, holott újabb pártos mozgások tagasztaltattak, ostromló állapot alá tétetett. — A' Franczia Országi tsinált utaknak fenn tartása 20 millió liverben kerül esztendőnként. — A' Rénus vizének a' jége, és özöne sok kárt okozott a' szomszéd várasoknak és helységeknek. — Wesel és Duisburg egészen vízben vóltak. — Olasz Orzágból sok Franczia és Cisalpinusi szökött katonak vésznek a' Cs. Kir. armádiánál szolgálatot. — A' Fényes Porta haddal fenyegeti a' Bataviai Respublikát, ha a' Francziákkal való szövetségről le nem mond. A' Konstantinápolyba Sidney Smithnek ment hires Anglus hajóskapitánynak a' Velentzei Ex Respublikához tartozott követség palotájában vagyon a' szállása. — Mellette vagynak azok a' Fr. emigránsok is, a' kik Párisban, a' Tempeli fogságból ötet ki mentették. — Ő reá fogja a' Fényes Porta azon flottájának kormányozását bizni, a' mellyet az Egyiptomban lévő Francziák ellen ki rendelt. — A' Görög és Örmény Pátriárkák pasztori leveleket küldöttek azon Egyiptomban lakó Görögökhöz és Örményekhez, a' kiket Bonaparte fő vezér maga pártjára kíván tsábitani. — Az ő ellene ki rendelt Török armádiának fő vezérje az Acrei Bassa 4 millió piaftert kívánt és nyért az alatta lévő seregeknek zsoldjokra, és megjutalmaztatásokra. — Az Ehrenbreitsteini várban 130 kömivesekkel, 50 átsokkal, és 500 paraszttal dolgoztatnak a' Fran-

cziák. — Azon 6000 tallérokhoz, mellyet a' *Berlini* szegénység számára adott a' Fels. Prussziai Király, ismét 4000 tallért töldött. — *Dornickban*, *Flandriának* egyik nevezetes várasában egy hadi Commissió állítatott fel a' Francziák által elfogattatott Belga insurgenseknek meg szententziáztatásokra. — *Februariusnak* 12-ik napját követett éjjel, meleg szél támadván a' *Nahe* folyóviz környékén, Alsó Palatinatusban, a' levegő égből le hullott pók, tsere bogár, és külömbkülömbszínü hernyó egészlen el borították a' hó felső színét. — Némely ujságok írják, hogy a' Fels. Szárdinia Király egy Agenst küldött *Berlinbe*, maga dolgainak ottan leendő folytatására. — A' *Római* Consulatus *Piranesi* polgárt rendelte *Párisba* követnek. — A' *Naszoviai* herczegségben igen sok requisitiót tétetnek a' Francziák, hogy minden féle eleséggel megtölthessék az *Ehrenbreitsteini* várat. — A *Rastadtban* lévő Franczia követek azzal biztatyák a' Német Országi deputatiót, hogy a' békelességnek tökéletességre leendő menetele után, egészlen le fogják azon erőlléget rontani, és Német Országnak visszaadni. — *Londonban* egy olly kövér 17 elztendős ifjú mutogattya magát penzért, a' kinek a' teste hat mázsát nyom, dereka és hasa 5 láb nyom és 4 tzoll, lába szára 25 tzoll vastagságú. Ennél is vastagabb vólt egy *Bright Edvard* nevü Brittus, a' ki 660. fontot nyomott, derekának hasával együtt 6 láb nyom és 11 czoll vólt a' vastagsága, és 7. ember belé fért a' lajblijába, még is sebes lépésekkel is tudott járni, 30. elztendőnél fellyebb nem vihette életét.) — A' democratizáltatott *Lucikai* Respublika Kormányfőjének Elöülőjévé *Lucchesini Giacomo* tétetett. — A' *Konstánczinápolyban* lévő Orosz követ General *Tamara* 50000 piaftert érő ajándékot kapott a' Török Császártól. — A' *Rénus* özöne által okoztatott kár egynéhány millióra tétődik. — — A' Felséges *Nápolyi* Királyi Familiának, és Országának szerentsétlensége kedvet-

len érzékenységet okozott a' Madritti Kir. udvarnak. — Frantzia Országának déli részében, minden citron = narants = és eperfák el fagytak. — Az el múlt 1798-ik esztendőben 444 kereskedő hajók mentek bé a' *Kádixi* kikötő helybe, ugymint, 158 Spanyol, 54 Amériikai, 39 Genuai, 24 Dániai, 15 Franczia, 7. Portugalliai, és 15 Török hájók. — *Norvégiában*, tsudálni lehet, igen engedelmes volt ezen tél.

*

*

*

Ez a' le-folyt kegyetlen hideg tél, arra adott alkalmatosságot némely közönséges Iróknak, hogy az előbbeni Századokra fordítván figyelmeteliségeket, némely jegyzéseket tégyenek közönségessé, a' felöll, hogy minémü telek tartattanak légyen azon Századokban is ritkaságoknak. Nem lézünk talám el-szenvedhetetlenek olvasóinknak, ha mi is leg alább summás emlékezetet teszünk azon ritkaságoknak tartatott időkről: — „

„A' 401-dik esztendőben, az egész *Fekete* tenger, 20 napokig jéggel volt bé borittatva — 763-ban, a' *Mediterraneum* tenger a' partjaitól 20 Német mértföld távolságra fagyott-bé — 859-ben szekerekkel jártak az *Adriaticum* tengerenn — 1269-ben, 1296-ban, és 1307-ben a' *Napkeleti tenger*' nagy részének jég volt a' boritékja — 1381-ben, a' *Lübecki* lakosok, ugyan ezen tengerenn, terhelt szánakkal jártak *Prusziába* — 1423-ban, oly erőssen bé-fagyott ugyan tsak ez a' *Napkeleti tenger*, hogy *Dantziból*, *Lübecke*, és *Mecklenburgból* *Dániába*, hasonló-képpen a' jég'-hatánn utazhattak az emberek — 1459-ben, még *Gertrud*-napkór is, gyalog és ló-hátonn jártak a' jég'-hátán, *Dániából*, *Lübeck*, *Wismár*, *Rostock*, és *Stralsund* felé, és *Lieflandból* *Revalból*, *Swetziába* és *Dániába* által — az ekkori fagy, a' követekező 1460-dik esztendőnek 16-dik *Mártzius*áig tartott — 1573-ban, még

Május' 10-dikénn minden erdők jéggel és hóval vóltak bé-borítva a' Prussus tartományokban — 1643-ban még *Husvétkor* meg-vette a' hideg a' madarakat — 1667-ben, Mártzius' 6-dikán ujjontan bé-fagyott az *Albis* vize, és azon-túl még 3 hetekig maradott bé-fagyva. —

„A' végénn lévő Században az 1709-dik esztendőben, olyan fagy vólt az ujj esztendő után Féb-ruáriusnak közepe-tájjáig, hogy sok emberek, szarvas marhák, szárnyas és vad állatok, öszsze fagytak; a' halak a' halas-tókból ki-haltak. A' hideg Jan. 9-dikének elejénn állott-bé, és még Mártzius' 15-dikénn is olyan kemény vólt, hogy az emberek' szájából ki köpetett nyál, jéggé fagyott, előbb, hogy sem a' földre esett volna. Mikor leg keményebb vólt ez a' hideg, a' hamu-zsir lugtsak igen hamar jéggé fagyott a' szabad levegönn. A' *Napkeleti-tengerenn* (*Ostsee*), ugyan ekkór, a' parttól 10 mértföld távolságra fagyott bé. *Német, Anglia, Frantzia, és Magyar* országokon, sok emberek, barmok, fák, és tsemetek öszsze fagytak. A' föld-szine, még Májusban is fagyva hevert, és az őszi-vetéseket ki kellett szántani, és tavasz-gabonát kellett helyekbe vetni — az 1728 dik esztendőben Nov. 25-dikénn állott-bé a' fagy, és az 1729-diknek 1-ső Mártziusáig tartott — még Mártziusban is nagy része jéggel vólt a' *Napkeleti-tengernek* bé-borítva — 1739-ben egy igen meleg nyár után, már Nov. 4-dikénn bé-állott vólt a' fagy — Nov. 5-dikén a' folyó vizek többire jéggel vóltak bé-fedettelve — ekkor télenn a' Januárius' 9-dik nájja vólt a' leg hidegebb — az utazóknak lovaik szekereik előtt, és magok az emberek szekereikénn öszsze fagytak — a' tehének meg-vetettek — tyukok, ludak, szarvasok, meg-fagytak — az erdei tyukok, kézzel szenvedték fogdosztatni magokat — a' házakban, meg-fagyott ürgék és egerek saláltattak — ser, bor, etzet, öszsze fagyott, ha

az utzánn vitték — az emberek' ortza-öbreik, mint-ha meg-égtek volna, öfzfze hasádoztak — sem er-döre menni, sem tsépelni, sem marhákat itatni hajtani nem lehetett, a' nélkül, hogy nagy vesze-delemnek ki ne tette volna magát a' hideg miatt az ember. Majus 27-ik napján *Bétsben*, 's ennek környékén nagy hó esett — tsak nem minden gyü-mölts termő fák el fagytak. — Olasz Országban is hasonló nagy hideg uralkodott. — Mind a' Német-mind a' *Balticum* tengerek hátán akármelley terhes szekérrel bátran lehetett járni. — Az *Oceanusban* lévő jég egészlen meg gátolta a' tengeri kereske-dést. — *Cseh* Országban minden tók fenekig bé fagytak. — A' marhát 30 hétig kellett istállókon tartani. — A' juh kofarakban százanként hullott a' juh. — Ellenben, a' hideg *Izlandiában* olly engedel-mes vólt a' tél, hogy kívánva sem lehetett volna ottan jeget látni. — Minemü hideg lett legyen az 1766, 1767, 1771, és 1787-ik esztendőki telekben, friss emlékezetében lehet Erd. Olvasóinknak.

Tudósítás.

Ki kelt a' *Magy. Minervának* II-dik Kötettye is a' sajtó alól, melly a' következő munkát foglallya magában: *Erköltsi Oktatások*, mellyeket Tólnai Gróf Feltetits László, *Kedves Tanítváuyá-nak szivére kötött Péteri Takáts József. Bétsben Alberti betüivel. All 24 árkusból. Az árra, vala-mint Anyos Munkáinak, 1 forint. A' nyomtatvá-nyok leg nagyobb számmal, Kis István Pejti Könyv-kötő 's Aros Urnál fognak a' széllyel küldösgetés kedvéért is le tétetni.*

Ezen munkátskának hasznos vóltát tsak azok érthetik vóltaképpen, a' kiknek annak olvasására már szerentséjek vólt. Bár minden ifjunak kezé-be juthatna, valósággal olly szép erköltsi tudo-mányokat tanulhatna abból, a' minémüek által Isten és ember előtt magát kedvesé tehetné, és ön-nön világi boldogságot is előmenetelesithetné.